

АКТИВНИ ПОТРОШАЧИ

2 2010

<http://aktivnipotrosaci.info>

Садржај

Основна права потрошача 2

ПРЕДСТАВЉАМО
Градска организација
потрошача Лесковац 3Министарство трговине и услуга
-ПРЕПОРУКА ПОТРОШАЧИМА 4

Роштиљ месо на испиту 6

Хајде да се погађамо! 8

Будите интелигентан
потрошач 9Куповина прехранбених
производа 10

Антибиотици у храни... 12

СТАНДАРД
Потрошачки барометар 13КОМЕНТАР
Не може се у Европу кршећи
основна права потрошача 14

ОСНОВНА ПРАВА ПОТРОШАЧА

9. априла 1985. године Генерална скупштина УН је резолуцијом 39/248 усвојила Упутство за заштиту потрошача. Упутство даје владама, посебно земљама у развоју, оквире за разраду политике и законодавства у области заштите потрошача. Оно такође сугерише и интернационалну сарадњу на том плану.

Поред многих циљева у области заштите потрошача, овим упутством су прокламована и основна права потрошача која владе земаља чланица УН требају испоштовати.

Октобра месеца 2010.године, доношењем новог Закона о заштити потрошача Републике Србије, детаљније, обједињено на једном месту, решавају се питања заштите потрошача у нашој земљи.

Жеља нам је да вас у овом броју нашег листа упознамо са вашим основним правима у улози потрошача и тиме иницирамо њихово доследније и потпуније поштовање.

Основна права потрошача су:

ПРАВО НА ЗАДОВОЉЕЊЕ ОСНОВНИХ ПОТРЕБА

– подразумева доступност нанужних производа и услуга: хране, одеће и обуће, стамбеног простора, здравствене заштите, образовања и хигијене.

ПРАВО НА БЕЗБЕДНОСТ

– подразумева заштиту од робе и услуга које су опасне по живот, здравље, имовину или животну средину или робе чије је поседовање или употреба забрањена;

ПРАВО НА ОБАВЕШТЕНОСТ

– подразумева располагање чињеницама од значаја за правилан избор и заштиту од непоштене рекламе или од ознака на производима који могу да доведу у заблуду.

ПРАВО НА ИЗБОР

– подразумева могућност избора између више производа и услуга, по приступачним ценама и уз гарантовано добар квалитет.

ПРАВО НА УЧЕШЋЕ

– подразумева заступљеност интереса потрошача у поступку доношења и спровођења политике заштите потрошача и могућност да преко удружења за заштиту потрошача буде заступљен у поступку усвајања и спровођења политике заштите

потрошача.

ПРАВО НА ПРАВНУ ЗАШТИТУ

– подразумева заштиту права потрошача у законом предвиђеном поступку у случају повреде његовог права и накнаду материјалне и нематеријалне штете коју му причини трговац.

ПРАВО НА ОБРАЗОВАЊЕ

– подразумева стицање основних знања и вештина неопходних за правилан и поуздан избор производа и услуга, као и знања о основним правима и дужностима потрошача и начину њиховог остваривања;

ПРАВО НА ЗДРАВУ И ОДРЖИВУ ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

– Право на здраву и одрживу животну средину - живот и рад у средини која није штетна за здравље и добробит садашње и будућих генерација и располагање тачним подацима неопходним за процену ризика који животна средина представља за здравље и добробит људи.

ПРЕДСТАВЉАМО...

ГРАДСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОТРОШАЧА ЛЕСКОВАЦ (ГОПЛ)

Војводе Мишића бр. 22, 16000 Лесковац, 016/56-859, Моб.063/85-80-205

Градска организација потрошача Лесковац - ГОПЛ обележила је четрдесет година постојања и рада. Током свог постојања, као једна од најстаријих и најугледнијих организација у области заштите потрошача, континуирано је пратила проблеме у заштити потрошача, анализирајући их и дајући предлоге за успешан развој овог важног сектора националне економије. Више од стопедесет стручњака укључено је у рад одређених стручних одељења, одсека, као и одбора и комисија за заштиту потрошача. Више пројеката реализовано је у ГОПЛ током 40. година. Из њих су произашле бројне брошуре, часописи, планови и програми развоја. Као таква организација служила је као пример другим организацијама потрошача у оснивању и развоју. ГОПЛ покрива својим активностима двадест области. Има врло амбициозне и обимне програме које је успешно реализовала. Акције које је обављала разликују се у односу на активности других организација потрошача у Србији и окружењу.

ГОПЛ штити и заступа интересе потрошача на регионалном нивоу и остварује сарадњу са институцијама које се баве заштитом потрошача на југу Србије. Подиже јавну свест путем информисања и едукације потрошача. Врши имплементацију законске регулативе. Активно учествује у креирању и примени политике заштите потрошача.

Планиране задатке ГОПЛ остварује: окупљањем активних потрошача који су незадовољни и оштећени, информише, саветује и заступа потрошаче кроз Инфотека сервис. Вансудско заступање потрошача врши преко Арбитражног већа. Судско заступање потрошача врши преко Саветодавног потрошачког центра; едукује (врши образовање) потрошача, произвођача и давалаца услуга преко Потрошачког едукационог центра ГОПЛ; пружа информације о појавама

на тржишту и едукује потрошаче о њиховим правима и обавезама преко Потрошачког медија центра ГОПЛ; у складу са потребама и интересима потрошача врши испитивање квалитета производа и услуга преко Потрошачког центра за тестирање (независна потрошачка лабораторија) и резултате објављује путем медија; издаје публикације, брошуре, летке, флајере и друго преко Издавачко-потрошачког центра ГОПЛ; преко Потрошачког

истраживачко-развојног центра ГОПЛ врши разна истраживања, прати статистику, „потрошачку корпу“, анкете и предлаже пројекте за развој заштите потрошача; именује свог представника у Национални савет за заштиту потрошача и у друга тела на нивоу локалне самоуправе и Републике Србије; именује поверенике за заштиту потрошача у општинским срединама у којима нема организација потрошача; организује здраву и одрживу животну средину преко Потрошачке еко патроле ГОПЛ; организује саветовања, предавања, трибине, семинаре и друге стручне скупове у вези са заштитом потрошача; сарађује са организацијама потрошача у земљи и иностранству; обавља и друге послове из свих области заштите потрошача.

Препознатљиве акције ГОПЛ су: Обележавање Светског дана потрошача; Пројекат “За лепши град и околину”; Градско такмичење за најлепшу башту, балкон, терасу...; Акција “Купујмо домаће - обновимо Лесковац - Србију”; Избор “Шампиона старости”; Обележавање Светског дана здраве хране; Обележавање Светског дана заштите животне средине; Акција “За светску цену - светски квалитет”; Развој система партнерске сарадње - управа и грађани; Акција

“Штедња енергије и воде”; Пројекат за заштиту деце као потрошача “И ја сам потрошач”; Заштита старих људи као потрошача; Заштита особа са инвалидитетом као потрошача и др.

**Председник ГОПЛ
Милић Марковић**

**Конференција за медије у Медиа
Центру у Лесковцу**

МЕСТО И УЛОГА РЕГИОНАЛНИХ САВЕТОВАЛИШТА ПОТРОШАЧА У СИСТЕМУ ЗАШТИТЕ ПОТРОШАЧА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Министарство трговине и услуга је августа месеца 2010. године расписало конкурс за формирање регионалних саветовалишта потрошача на територији Републике Србије и то по једно за:

1. Регион Војводине
 2. Регион Београда
 3. Регион Шумадије и Западне Србије
- и
4. Регион Јужне и Источне Србије

Ово је био први конкурс Министарства трговине и услуга у коме су прецизирани услови које треба да испуни организација потрошача да би стекла право да формира регионално саветовалиште потрошача и то је била прва прилика да се организације потрошача легитимишу и докажу своје људске и материјалне капацитете.

Од 60 и неколико удружења грађана које се у Србији изјашњавају као организације потрошача, на конкурс се јавило свега 6, јер остали нису могли да испуне услове конкурса (немају канцеларијски простор већ ”штите” потрошаче из својих станова, немају телефон регистрован на организацију потрошача већ пријављују приватни мобилни телефон, немају рачунарску опрему за рад саветовалишта, немају кадрове са искуством у области заштите потрошача – што је требало доказати као и степен њиховог образовања – копија дипломе).

По завршетку конкурсне процедуре, Министарство трговине и услуга је донело решење на основу кога су формирана еледећа 4 регионална саветовалишта:

1. За Регион Војводине – у Новом Саду – Асоцијација потрошача Србије,
2. За Регион Београда – у Београду – Центар потрошача Србије,
3. За Регион Шумадије и Западне Србије – у Јагодини – Организација потрошача Јагодина, и
4. За Регион Јужне и Источне Србије – у Нишу – Центар за заштиту потрошача Форум

Према условима конкурса и прихваћеним пројектима, свако регионално саветовалиште потрошача има: Менаџера пројекта – медијатора, Руководиоца Регионалног саветовалишта потрошача – медијатора, Секретара регионалног саветовалишта потрошача – дипломираног правника и адвоката.

Конференција за медије у Меда Центру у Нишу

Начин рада Регионалног саветовалишта потрошача региона јужне и источне Србије

Регионално саветовалиште потрошача региона јужне и источне Србије је званично почело са радом 11. октобра 2010. године.

Секретар регионалног саветовалишта потрошача сваког радног дана у времену од 10 до 14 часова пружа савете потрошачима: путем телефона, путем интернета или пријемом у канцеларији Регионалног саветовалишта потрошача у Нишу, улица Генерала Боже Јанковића 9/ III.

медијатори и у дијалогу са трговцем или пружаоцем услуге против кога је поднет приговор, покушавају да разреше настали проблем.

У преко 80% случајева поступци медијације се завршавају у корист потрошача.

Даљи поступак са предметима неуспелих медијација зависи од одлуке потрошача и о томе се потрошач саветује са Адвокатом регионалног саветовалишта потрошача.

Ако се потрошач одлучи да води судски спор, адвокат му пише тужбу а трошкове судског поступка сноси сам потрошач.

Саветовање преко телефона

Пријаве које су потрошачи из нашег региона поднели Центру за заштиту потрошача Министарства трговине и услуга се такође прослеђују Секретару регионалног саветовалишта потрошача, где се евидентирају и решавају на исти начин као и пријаве поднете директно Регионалном саветовалишту потрошача.

Након добијеног савета, потрошач покушава да сам оствари своје право. Уколико то не успе, поступак преузимају

Секретар регионалног саветовалишта потрошача води евиденцију свих пријава потрошача, о чему Центру за заштиту потрошача Министарства трговине и услуга, сваког понедељка доставља извештај.

Због великог броја пријава којима се потрошачи обраћају за савет, планирамо ангажовање још једног правника за рад у Саветовалишту.

РОШТИЉ МЕСО НА ИСПИТУ

**Резултати оцењивања квалитета роштиљ меса на југу Србије
по пројекту који финансира ЕУ**

Испитан квалитет роштиљ меса 30 произвођача.

По Правилнику о квалитету не одговара месо 9 произвођача.

Градска организација потрошача Лесковац, као наручилац испитивања у консултацији са пројектним тимом, изабрала је од три акредитованих лабораторија на југу Србије најповољнију лабораторију са више метода испитивања, а то је Ветеринарски специјалистички институт “Ниш” у Нишу. Узорковање је извршено у времену од 25-30. новембра 2010. године од стране Републичке ветеринарске инспекције и представника организација потрошача у Лесковцу, Нишу, Врању и Пироту. Куповина производа извршена је у продајним објектима од стране Градске организације потрошача Лесковац. Узорковање роштиљ меса извршено је од произвођача из Лесковца, Ниша, Врања, Власотинца, Лебана, Пирота и Беле Паланке.

Главни циљ упоредног тестирања, у оквиру пројекта који финансира Делегација Европске уније у Републици Србији, а под називом “Подршка одрживој организацији потрошача” је објективно информисање о садржају и квалитету производа на упоређујући начин, што је овог пута учињено са роштиљ месом. Након објављивања резултата, сваки потрошач може да направи детаљну процену пре него што крене у куповину производа – роштиљ меса. Након добијених резултата овог оцењивања, ветеринарски инспектори имаће пуне руке посла у заштити потрошача и елиминисати са тржишта здравствено неисправно роштиљ месо.

Висока цена роштиљ меса, која се креће у просеку око 340 динара, више не гарантује квалитетан производ. Брендирано лесковачко роштиљ месо прошло је испит. Код пет произвођача роштиљ меса, у погледу добијених резултата микробиолошког испитивања, узорци нису усаглашени са прописаним вредностима из Правилника о микробиолошкој исправности намирница у промету. Код три произвођача добијени резултати физичко-хемијског испитивања нису усаглашени са вредностима прописаним у Правилнику о квалитету и другим захтевима за производе од меса, односно нађено је више процената садржаја протеина везивног ткива. У извештају о испитивању карактеристично је да је роштиљ месо лошијег квалитета код познатих и еминентних великих трговинских кућа.

Све ове резултате можете видети у табели коју дајемо у прилогу.

Везано са овим испитивањем роштиљ меса тражимо коментаре непосредних потрошача, произвођача роштиљ меса и надзорних органа, као што су инспекцијске службе.

Ово је почетак тестирања и испитивања квалитета производа из потрошачке корпе. У наредним бројевима часописа “Активни потрошачи” упознаћемо вас са још четири производа који се масовно купују и конзумирају од стране потрошача.

НАЗИВ ПРОИЗВОЂАЧА	РЕЗУЛТАТИ ОРГАНОЛЕПТИЧКОГ ПРЕГЛЕДА	РЕЗУЛТАТИ МИКРОБИОЛОШКОГ ИСПИТИВАЊА	РЕЗУЛТАТИ ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКИХ ИСПИТИВАЊА
ЗМТР “Лескомес”, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
Србија СМПР, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
Месопродукт С.М.Р., Вучје	одговара	усаглашени	усаглашени
Месара “Тодоровић”, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
С&Б ВАЛЧИЋ, Власотинце	одговара	усаглашени	усаглашени
ЗТОР “Роштиљ-ко”, Лебане	одговара	усаглашени	усаглашени
ДОО Месокомбинат промет, Лесковац - Турековац	одговара	усаглашени	усаглашени
ДОО Симаг-Мес, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
ДОО “М-К”, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
ДОО “МЗ плус Маринковић” Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
ДОО Браћа Ђокић, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
Д.О.О. “Месопромет трејд”, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
Јовић СМР, Лесковац	одговара	усаглашени	усаглашени
Даком ДОО, Ниш - Мрамор	одговара	усаглашени	усаглашени
Нишпродукт ДОО, Меровина	одговара	усаглашени	усаглашени
Бифтек РКС М.Радојевић, Ниш	одговара	усаглашени	усаглашени
Мустанг ДОО, Пирот	одговара	усаглашени	усаглашени
“Два другара” ДОО, Врање	одговара	усаглашени	усаглашени
“Сим импекс”, Бела Паланка	одговара	усаглашени	усаглашени
“Прехрана промет” ДОО., Бела Паланка	одговара	усаглашени	усаглашени
Метро С&С ДОО, Ниш	одговара	усаглашени	усаглашени
“Меркатор С” ДОО, Нови Сад	одговара	усаглашени	нису усаглашени (већи% протеина везивног ткива)
ДОО “Идеа”, Београд	одговара	усаглашени	нису усаглашени (већи% протеина везивног ткива)
Митке РППМ, Ниш	одговара	усаглашени	нису усаглашени (већи% протеина везивног ткива)
ДОО Буткица, Врање	одговара	нису усаглашени (E.colli)	усаглашени
МАК Интернационал ДОО, Ниш	одговара	нису усаглашени (E.colli)	усаглашени
“Бонита” РПМП, Ниш	одговара	нису усаглашени (E.colli)	усаглашени
ДОО “Лемес пром”, Власотинце	одговара	нису усаглашени (E.colli)	усаглашени
СЗР “Лесковачки мерак”, Лесковац	одговара	нису усаглашени (E.colli)	усаглашени
Д.О.О. “Бомес”, Лебане	одговара	нису усаглашени (E.colli,koagulaza+stafilokok)	нису усаглашени (нитрити)

Најквалитетније роштиљ месо, по свим испитаним параметрима, је од произвођача ЗМТР “Лескомес” Лесковац и “Србија” СМПР Лесковац.

Од девет произвођача роштиљ меса који нису задовољили све критеријуме из Правилника о квалитету и другим захтевима за производе од меса, пет нису испунили резултате микробиолошког испитивања (ДОО Буткица, Врање; МАК Интернационал ДОО, Ниш; “Бонита” РПМП, Ниш; “Бонита” РПМП, Ниш; “Бонита” РПМП, Ниш; СЗР “Лесковачки мерак”, Лесковац). У њиховом роштиљ месу нађена је бактерија *Escherichia coli*. Код три произвођача који нису испунили резултате физичко-хемијских испитивања нађен је већи проценат садржаја протеина везивног ткива од прописаног – макс.16 (“Меркатор С” ДОО, Нови Сад; ДОО “Идеа”, Београд; Митке РППМ, Ниш). Код једног произвођача нису добри резултати микробиолошког и физичко-хемијског испитивања (Д.О.О. “Бомес”, Лебане).

Истраживање студената економског факултета у Нишу

ЖИВОТ ОБИЧНОГ ПОТРОШАЧА ЈУГА СРБИЈЕ

Како преживети од првог до првог, ако просечна плата у Србији не покрива просечну потрошачку корпу? Још ако на ту просечну корпу додамо и ванредне издатке као што су празници и славе, преживети месец представља право умеће! Просечна домаћинства користе разне начине за преживљавање. Неки смањују издатке за исхрану. Штеди се и купује само оно што је најосновније. Неки пазаре јефтиније и мање квалитетне намирнице, а они са "танким" џеповима избегавају плаћање комуналних рачуна и тако тону у све веће дугове, јер изостављањем и тих трошкова, њихова плата не може да покрије минималну потрошачку корпу.

Посматрајући овај проблем, група студената Економског факултета у Нишу са ментором проф. др Бобаном Стојановићем, одлучила се за једно амбициозно и дуго истраживање, које би показало куповну моћ грађана Ниша и грађана са југа Србије и утврдило износ који они издвајају за своју минималну потрошачку корпу. Увидом у асортиман производа објеката у Нишу (Идеа, Меркатор, Фамилија, Темпо и Интерескс), Лесковцу (АБЦ Маркет) и Крушевцу (Идеа, АС Маркет и Темпо Експрес) и редуковањем званичне потрошачке корпе Завода за статистику, истраживачи су добили своју, тј. минималну корпу грађана југа Србије, а она обухвата различите категорије најпотребнијих производа као што су храна, пиће и кућна хемија. У оквиру категорија хране имамо следеће подгрупе: жито и производи од жита (нпр. бели хлеб, црни хлеб, брашно "Фиделинка" тип 400 1кг), поврће (пасуљ 1кг, кромпир 1кг, црни лук 1кг, бели лук 1кг), воће (поморанце 1кг, јабуке 1кг, банана 1кг, лимун 1кг), свеже и прерађено месо (јунеће 1кг, пилеће - цело, свињско 1кг, виршле, посебне шунке, шункарице), масноће (јестиво уље 1л, маргарин за мешање 250г, маргарин за мазање 500г - "Дијамант"), млеко и млечни производи (млеко и јогурт - чаша и флаша "Моја кравица") и остали прехранбени производи (кафа "Гранд" од 100г, шећер 1кг, "Плазма" кекс, "Тузланска" кухињска со 100г, алева паприка "Хоргошка" од 250 грама, додаток јелима - "Зачин Ц" од 100г, најјефтиније алкохолно сирће, јаја, чоколада "Најлепше жеље" 100г). У оквиру категорије пића налази се кисела вода "Књаз Милош" 1,5л, обична вода "Аqua Viva" 5л, "Coca Cola" од 2л, сок од јабуке "Нектар" 1л, сок од брескве "Нектар" 1л, пиво "Јелен" 2л. У кућну хемију спадају шампон за косу "Wash and Go" 400мл, паста за зубе "Colgate Tripal" 150г, детерџент за прање "Мерима" 3кг, течни детерџент "Faigy" 0,5кг, тоалетни папир "Перфекс", средство за стакло "Merglass" 750мл, хигијенски улошци "Натурела", омекшивач "Дуел" 1л. Наравно, за сваки од артикала је узимана количина за један

месец коју прописује РСЗ, а то је нпр. за киселу воду 2л месечно, за кромпир 16кг месечно, за црни лук 3,1кг месечно, за млеко 20л, за кафу 600г, алкохолно сирће 2кг, додаток јелима 200г, пилеће месо 4кг месечно итд. Потрошачка корзпа није донела само информације о ценама, већ и о снабдевености одређених радњи одређеним производима са списак артикала.

Подаци о ценама производа су сакупљани на терену и том приликом су истраживачи наишли на велике проблеме, као што су одузимање папира

са сакупљеним ценама, физичко и вербално малтретирање, избацивање из објекта и сл.

Анализирајући снабдевеност објеката производима са нашег списка артикала, истраживачи су приметили да је Меркатор један од најснабдевенијих, насупрот трговине Идеа, која је једна од најнеснабдевенијих објеката производима са нашег списка артикала који су улазили у минималну потрошачку корпу. Истраживачи су такође приметили да маркети фаворизују своје робне марке. Приликом упоређивања података између објеката из различитих градова, истраживачи су приметили да Идеа у Нишу нема исте цене са Идеа-ом у Крушевцу. Износ минималне потрошачке корпе ланца Идеа у Крушевцу, децембра 2010. износила је 20.200 РСД, док је у Нишу била већа за 5,48% и износила је 21.308 РСД. Истраживачи мисле да ове више цене производа у трговини Идеа Ниш, него у Идеа-и Крушевац једним делом произилази из доминантног положаја на тржишту кога Идеа са својих 37 објеката има у Нишу, док је Идеа Супер новоотворени и за сада једини Идеин објекат у Крушевцу. Упоређивањем вредности минималне потрошачке корпе објеката у Нишу, истраживачи су утврдили да је најисплатљивија куповина у Интересксу, у коме је децембра 2010. било потребно издвојити 20.877 динара, насупрот 22.786 динара, колико је било потребно издвојити у Фамилији, која је у односу на мај 2010. подигла цене преко 10%.

Приликом анализе најисплатљивије куповине треба узети у обзир и попусте, викенд и друге акције којима се може смањити вредност минималне потрошачке корпе.

Према прикупљеним подацима, а на основу скенирања цена, утврдили смо да највећи део минималне потрошачке корпе одлази на храну и пиће, чак 86,07%, док остатак минималне потрошачке корпе од 13,93% отпада на кућну хемију. Минимална потрошачка корпа је најповољнија у Крушевцу и децембара 2010. износила је 21.097 РСД, затим следи Ниш, где је за месец децембар 2010. износила 21.700 РСД, што је више за 6,65% у односу на исту минималну потрошачку корпу у Нишу из маја 2010. Највише новца за куповину најпотребнијих производа издвајају грађани Лесковца и њихова потрошачка корпа у децембру 2010. износила је 21.794 РСД, и та корпа је у односу на потрошачку корпу из маја 2010. забележила раст од 14,34%

Уколико на минималну потрошачку корпу грађана југа Србије из децембра 2010. која је износила у Нишу 21.700 РСД, у Крушевцу 21.097 РСД и Лесковцу 21.794 РСД не додамо

превазилази износ просечне месечне плате грађана Лесковца, која износи 26.520 динара, а такође и грађана Крушевца која износи 28.291 РСД..

У наредним анализама истраживачи планирају да обухвате већи број објеката из већег броја градова и да том приликом уврсте у анализу неке нове елементе, као што су: квалитет производа, рок трајања производа, и сл.

Тим студената са Економског факултета у Нишу који је обавио истраживање је група студената са друге и четврте године Економског факултета у Нишу. Студенти четврте године су били у улози координатора истраживања, док су студенти друге године споводили ово истраживање и анализу.

Студенти четврте године који су радили на овом истраживању су:

Минимална (скенирана) просечна потрошачка корпа

Град	Месец		Промена	
	Мај 2010 [РСД]	Децембар 2010 [РСД]	Апсолутна [РСД]	Релативна [%]
Ниш	20346.42	21700,31	1353,89	6,65
Крушевац	19736.85	21097,69	1360,84	6.89
Лесковац	19060.46	21794,40	2733,94	13,85

Однос скениране потрошачке корпе и просечних зарада по градовима за месец децембар 2010. године*

Град	Просечна потрошачка корпа [РСД]	Просечна зарада [РСД]	Разлика [РСД]
Ниш	49.152,39	31.467,00	-17.685,39
Крушевац	42.323,40	28.291,00	-14.032,40
Лесковац	43.756,69	26.520,00	-17.236,69

* Скенирана потрошачка корпа се односи на категорију која је у извештајима РЗС означена као укупна лична потрошња. Разлика у вредностима између укупне личне потрошње РЗС и личне потрошње коју смо ми дали у табели се разликују због вредности појединих ставки до којих смо дошли на основу другачије методологије од методологије РЗС.

издатке за станарину, обућу, одећу, школски прибор,... већ само основне трошкове (трошкови за комуналне услуге, ПТТ услуге, електричну енергију и градски превоз), а за које Завод за статистику резервише 9.393 динара, добијамо износ од око 30.900 динара (плус-минус 100 динара, у зависности од минималне потрошачке корпе у граду). Уколико тај износ даље увећамо за издатке за станарину, која се нпр. у Нишу у просеку креће око 150€, долазимо до износа од 49.152 РСД за Ниш, 42.323 РСД, 43.756 РСД који превазилази износ просечне месечне зараде у Нишу која износи 31.467 динара, и далеко

Студенти друге године који су радили на овом истраживању су:

Маја Гавриловић	Марица Петровић
Јелена Младеновић	Марко Мичић
Зоран Томић	Никола Ристић

КУПОВИНА ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

Наше умеће да купујемо и чувамо храну пружа нам мир и сигурност

Када купујемо храну важно је да познајемо правила и захтеве за њихову продају, а такође и услова за њено чување код куће. Да би сте свели на минимум ризике за ваше здравље треба да се придржавате неких основних правила:

1. Не купујте у продавницама у које сумњате да су нелојални потрошачима (на пример не дају каса блок) - тако имате већу гаранцију за правилно чување производа!

2. Добро осмотрите паковање! Не купујте робу чије је паковање оштећено и оне које имају сумњив спољашњи изглед! То је претпоставка за лош квалитет производа.

3. Ако рок трајања није назначен захтевајте додатне информације од продавца или ме-мојте да купујете робу. У многим случајевима ознака на етикетама није трајна и не може да се прочита. Не купујте такву робу!

4. Када купујете производе који се брзо кваре треба да захтевате од трговца да вам да производ из коморе за хлађење или из средине у којој би требало да се чува.

5. Приликом сумње у исправност производа можете да тражите од продавца да вам покаже санитарно хигијенске закључке надлежне институције.

6. Забрањена је продаја хране животињског порекла ван трговачких објеката.

7. Не купујте такву робу са тезги на улици! Она се обично чува у надекватним условима.

Етикете

Све етикете за храну треба да одговарају неким обавезно утврђеним захтевима. Оне су назначене у Закону о безбедности хране. По њој све етикете треба да буду написане на српском језику и обавезно треба да садрже следећу информацију:

- назив производа;
- састав;
- ознака за генетски модификоване саставе, ако има таквих;
- рок минималне трајности, а код хране која се брзо вари - рок трајности;
- специјални услови чувања хране;
- нето тежина хране, која се налази у паковању;

- име/фирма, седиште и адреса произвођача;
- порекло хране или назив региона где је произведена;
- код хране из увоза назначава се и држава произвођач или земља у којој је извршена допунска прерада;
- упутство за употребу, у случају да потрошач не може да користи храну без њега;
- ознака за обележавање партиде којој припада храна;
- информација о цени

У случају да приметите неправилности и нерегуларности треба да јавите неком органу за контролу – Републичкој ветеринарској инспекцији – за прехранбене производе животињског порекла, Републичкој санитарној инспекцији – за прехранбене производе неживотињског порекла, када је у питању информација која је погрешна или доводи у заблуду.

По свим тим питањима можете да се обратите за информацију или савет Центру за заштиту потрошача **ФОРУМ** или Градској Организацији Потрошача Лесковац.

Чување у кући

Да не би дошло до кварења или бацања хане треба да будемо упознати са условима за оптимално чување различитих врсти производа. Можете да научите како се чувају основне врсте производа из табеле која је овде дата:

Услови за чување неких хранљивих производа:

Назив производа	Температура чувања у °C	Време чувања у данима
Свеже месо	од 0 до +4	2-4
Замрзнуто месо	од -2 до +4	3-5
Пилеће месо	од 0 до +4	2-3
Готова јела	од 0 до +4	3-5
Риба	од 0 до +4	2-3
Млеко	од +1 до +4	2-3
Сир	од +2 до +5	5-10
Јаја	од +1 до +10	3-8
Пиво	од +3 до +10	10-20
Вино, бело	од +8 до +10	10-15
Вино, црно	од +6 до +8	8-10

АНТИБИОТИЦИ У ХРАНИ – ЛЕК ИЛИ ОПАСНОСТ

Да би се предухитриле инфекције и да би се убрзао раст животиња на фармама рутински се, чак и здравим животињама - пилићима, прасићима, кравама, овцама, козама, ћуркама, па чак и рибама у мрестилиштима, дају испод терапијске или мале дозе антибиотика.

Ови медикаменти, који су некад коришћени за лечење некада смртоносних бактериолошких обољења, редовно се прскају по воћкама, кромппиру и другим биљкама ради превенције и заштите од инфекција.

Кратко речено, храна коју конзумирамо производи се са великом количином антибиотика, а крајњи производ садржи њихове остатке.

Праве бројке су запањујуће. Око 84% антибиотика, укључујући и лекове који се рутински дају деци као пеницилин, тетрацилин и еритромицин, одлазе у пољопривреду.

Већина њих примењује се код стоке, док се не мала количина користи за прскање воћки.

Да би се разумео значај тих бројки др Стјуарт Леви, председник Удружења за разумно коришћење антибиотика у својој књизи „Антибиотички парадокс“ (Planum Publishing, 1992) истиче да је само 500 грама ових медикамената довољно да се осигура једнодневно лечење 450 болесних људи.

Када је реч о производњи хране коју конзумирамо, антибиотици се грубо злоупотребљавају. А то је озбиљна претња за здравље, нарочито за нашу децу.

Нема објективних разлога за то. Док неки заштитници здравља верују да нам антибиотици у храни дају дозу лека за којом немамо потребу, већина експерата каже да се велика опасност крије у појави названој резистентност на антибиотике (отпорност).

Када се једна бактерија стално излаже антибиотском деловању, а не умире, онда она изграђује резистентност (отпорност) на тај антибиотик. И више од тога, бактерија може стечену резистенцију да дели са суседним бактеријама. Имајући у виду брзину размножавања бактерија, убрзо после тога антибиотик престаје да буде ефикасан или се повећава ефективна доза. То се одражава на човека због чињенице да антибиотици нису нешкодљиви, већ токсични хемијски елементи.

Неки антибиотички резистентни микроби добили су назив „супермикроби“ због успешне отпорности на конвенционално лечење бактериолошких инфекција. Неки од бактеријских сојева који проузрокују људска обољења (*Staphylococcus aureus*, које су најчешћи узрок озбиљних инфекција) су отпорни на многе антибиотике.

Свима нама добро познати пеницилин не може да савлада 25% до 38% *Staphylococcus pneumoniae* која је основни разлог ушних инфекција, упала плућа и менингитиса.

Због повећања отпорности тих супермикроба научници се такмиче да разраде нове антибиотике, али им то не успева увек.

Антибиотици треба да се налазе на списку угрожених врста, каже Карен Флорини, менаџер програма за Заштиту животне средине. „Неки познати патогени су резистентни на све облике лечења.

На срећу то нису широко распрострањени сојеви бактерија. Али што више користимо антибиотике, та ситуација постаје опаснија.“ То нарочито важи за децу. Јер деца имају салбије развијен имунолошки систем од одраслих, она су чешће изложена бактериолошкој инфекцији и чешће имају потребу за антибиотикима.

Према др Полу Офиту и др Бонит Фас-Офиту, ауторима „Укидања навике за антибиотикима“ (Wiley, 1999), деца у САД-у испод 6 година добијају више рецепата за антибиотике у поређењу са другим узрастима.

Како микроби отпорни на антибиотике крче пут ка нашем окружењу и нашој храни?

Чак и у храни за бебе?

Размена отпорности дешава се у процесу трансфера

гена, при чему гени отпорност на одређене антибиотике предају преко бактерија. Тај процес се врши свуда - на фармама, у водоводима, чак и у нашим унутрашњим органима или на нашој кожи.

Отпад од стоке садржи антибиотике и бактерије отпорне на антибиотике. Неки од тих отпада разбацују се као ђубриво на здравој земљи на којој ће се гајити воће и поврће. Бактерије отпорне на антибиотике доспевају и у подземне воде на фармама, које се изливају у језера, реке и потоке, у којима се играју и пливају људи и у којима дивље животиње пију воду. Оне такође шире резистентне бактерије у дивљини и назад ка сеоским животињама.

И да слика буде потпуна, храна (нарочито месо) заражено бактеријама отпорним на антибиотике, које није обрађено на адекватан начин, може да изазове обољења, које се тешко лече или не могу да се лече.

Неки сојеви на две раширене инфекције хране, *Salmonella* и *Campylobacter* резистентне су на низ антибиотика, укључујући и ампицилин и тетрациклин.

Сама по себи ова информација је довољно озбиљна да обратимо посебну пажњу на разумно коришћење антибиотика.

Бебе, нарочито оне испод једне године, угрожене су и осетљиве на бактерије које се налазе у храни. Неспособност да се бране од непријатеља не налази се само у чињеници да су физички незрели, већ и у томе да бебе оскудевају у корисним бактеријама којих има у млјардама код одраслих и чисте опасне микробе у цревима.

Врло је вероватно да ускоро изгубимо свој арсенал против болести узрокованих бактеријама, због чега и постоји реална опасност за будућност медицине у области контроле над инфекцијским болестима.

Стандард

ПОТРОШАЧКИ БАРОМЕТАР ЗА АВГУСТ И СЕПТЕМБАР 2010.године

АВГУСТ

Просечна потрошачка корпа 38.360,42 динара

Просечна зарада

	Привреда	Укупно
Србија	32,193	33,955
Београд	41,841	41,994
Нови Сад	37,144	38,240
Крагујевац	28,023	31,454
Ниш	23,018	28,031
Бор	37,339	34,679
Зајечар	28,389	30,088
Пирот	29,804	31,003
Прокупље	20,492	26,105
Лесковац	21,176	26,137
Врање	23,886	27,171

Септембар

Просечна потрошачка корпа 38.596,17 динара

Просечна зарада

	Привреда	Укупно
Србија	32,957	34,570
Београд	42,642	24,685
Нови Сад	40,499	40,144
Крагујевац	27,799	31,014
Ниш	25,398	29,979
Бор	35,142	34,942
Зајечар	28,679	30,347
Пирот	34,294	34,482
Прокупље	23,464	27,825
Лесковац	22,455	27,815
Врање	24,215	27,664

ЗАКЉУЧАК:

- Само просечне зараде у Београду и Новом Саду су веће од цене просечне потрошачке корпе.
- Просечна зарада на нивоу привреде Републике Србије покрива 87 % цене просечне потрошачке корпе.
- Просечне зараде у највећем броју општина у региону Јужна и Источна Србија се крећу око 60 % цене просечне потрошачке корпе.
- Најнижа зарада у региону Јужна и Источна Србије је у општинама Куршумлија и Владичин Хан (око 10.000 динара), која покрива свега 25 % цене просечне потрошачке корпе.

***ЗАКЉУЧАК О РАВНОМЕРНОМ РЕГИОНАЛНОМ РАЗВОЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗВЕДИТЕ САМИ !?***

КОМЕНТАР

НЕ МОЖЕ СЕ У ЕВРОПУ КРШЕЊИ ОСНОВНА ПРАВА ПОТРОШАЧА

Још 9. априла 1985. године Генерална скупштина УН је резолуцијом број 39/248 усвојила УПУТСТВО ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА. Упутство даје владама, посебно земљама у развоју, оквире за разраду политике и законодавства у области заштите потрошача. Оно такође сугерише и интернационалну сарадњу на том плану. Поштујући ово Упутство УН, у свим законима о заштити потрошача који су доношени у Србији, таксативно су набројана сва основна права потрошача:

1. Право на задовољење основних потреба,
2. Право на сигурност,
3. Право на информисаност,
4. Право на избор,
5. Право да се чује глас потрошача,
6. Право на обештећење,
7. Право на образовање и
8. Право на здраву животну средину.

Међутим, већина основних права потрошача остала су на нивоу декларације и у Србији нису у прaksi стварно заживела. Овде ћемо се посебно осврнути на проблем остваривања једног од кључних права а то је ПРАВО ДА СЕ ЧУЈЕ ГЛАС ПОТРОШАЧА.

У Закону о заштити потрошача који је Народна Скупштина Републике Србије усвојила октобра месеца ове године, ово право је дефинисано као:

ПРАВО НА УЧЕШЋЕ – које подразумева заступљеност интереса потрошача у поступку доношења и спровођења политике заштите потрошача и могућност да преко удружења за заштиту потрошача буде заступљен у поступку усвајања и спровођења политике заштите потрошача.

Ово стварно звучи европски, али је кључно питање: Како остварити то право?

У свим органима и телима у Републици Србији, где се доносе одлуке које су врло битне за потрошаче, нема представника удружења за заштиту потрошача, како је то прописано наведеним Законом.

Да вимо која су то тела где се доносе одлуке које су врло битне за потрошаче и где би

потрошачи требали да остваре своје ПРАВО НА УЧЕШЋЕ!?

То су, пре свега Скупштински одбори (републички и локални), Агенције, Савети (републички и локални) и Управни одбори јавних и јавнокомуналних предузећа.

Али у тим телима нема представника организација потрошача!?

Како би се показало опредељење за усаглашавањем наших закона са европским законодавством, донет је Закон о јавним агенцијама, у коме у члану 18. под насловом "Именовање представника корисника у управни одбор", стоји:

"Представници корисника могу бити именовани у управни одбор када је то одређено актом о оснивању агенције и могу имати до половине чланова управног одбора.

Представнике корисника именује у управни одбор оснивач на предлог интересних удружења ако су корисници организовани у интересна удружења а иначе на основу јавног конкурса.

Корисници могу сами да именују своје представнике у управни одбор непосредним избором и тајним гласањем, када је то одређено актом о оснивању јавне агенције.

Начин на који оснивач прикупља предлоге интересних удружења корисника, поступак јавног конкурса, начин на који корисници именују своје представнике у управни одбор и мерила за именовање уређују се актом о оснивању јавне агенције"

Све ту лепо стоји и у складу је са Европским законодавством као и једним од основних права потрошача а то је "Право да се чује глас потрошача".

Али у земљи Србији, када у Закону стоји реч „може“, то значи да не мора и да се то што може никада не примењује.

Тако је и са чланом 18. Закона о јавним агенцијама.

Пошто су Министарства Владе републике Србије оснивачи јавних агенција, свако министарство је својим Законом регулисало начин оснивања своје агенције а наравно у тим Законима нема ни речи о учешћу корисника у управним одборима агенција.

На тај начин је према Европској Унији приказан Закон о јавним агенцијама, као Закон који је усклађен са законодавством Европске Уније али се у Србији и даље примењују други Закони који су антиевропски.

Корисници услуга (представници организација потрошача) су чланови управних одбора Јавних агенција у земљама Европске Уније па чак и у земљама у региону, које се припремају за улазак у Европску Унију, међутим у Србији се изгледа о томе и не размишља.

Тако, у Закону о заштити потрошача Републике Хрватске у одељку Јавне услуге које се пружају потрошачима поред осталог наведене су и следеће обавезе:

Тела која одлучују о правима и обавезама потрошача јавних услуга, морају оснивати саветодавна тела у која ће бити укључени представници организација потрошача, а одлуке ће доносити након мишљења саветодавног тела, на транспарентан, објективан и недискриминисајући начин.

Трговац који пружа јавну услугу дужан је да оснује повереништво за рекламације потрошача у којем требају бити зступљени представници организација потрошача. Повереништво мора писано одговорити потрошачима на примљене рекламације у року од 30 дана од дана пријема рекламације.

Такође у управним органима јавних агенција Републике Хрватске налазе се представници организација потрошача.

Један од кључних задатака Владе Републике Србије, сем усклађивања домаћег законодавства са законодавством ЕУ је и усклађивање праксе, односно спровођење у пракси српских закона који су усклађени са европским законодавством!

Решење проблема остваривања ПРАВА НА УЧЕШЋЕ, као једног од основних права потрошача, треба тражити у доношењу Закона о јавним и јавнокомуналним предузећима (Закон о предузећима која пружају услуге од општег економског интереса), где ће се као обавеза уградити и ово право, као и изменама свих закона о агенцијама, чији је оснивач Влада Републике Србије или Народна Скупштина Републике Србије, где ће се ово право унети као обавеза.

Напомињемо, да заштита права потрошача, као дела основних људских права, представља обавезу из Уговора о стабилизацији и придруживању ЕУ, који је Република Србија потписала и који је у поступку верификације у земљама чланицама ЕУ

Пројекат "Consumers S.O.S." ЦЕНТРИ ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА

НИШ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Ул. Генерала Боже Јанковића 9/III
18 000 Ниш
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон: 018 / 525-040
Моб. 064 / 11-97-301
Секретар Саветовалишта:
Јелена Ђорђевић, дипл.правник
Е-маил: forumsavetovaliste@open.telekom.rs

БОР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Моше Пијаде бр. 19,
30 000 Бор
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 030 / 423-749,
Моб. 064 / 29-35-876
Повереник Марија Пешић
Е – маил: office@arbor.org.rs

ЗАЈЕЧАР – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Насеље Краљевица, зграда Б – 3,
улаз бр. 1, стан бр. 15,
19 000 Зајечар
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 14 до 18 сати
Телефон 019 / 430-229,
Моб. 064 / 94-06-547
Повереник Миодраг Костић, дипл.еџ
Е – маил: kmiodrag@hotmail.com

 ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Министарство трговине и услуга
Одељење за заштиту потрошача
ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТУ ПОТРОШАЧА
☎ **0800-103-104**
Бесплатан позив
сваког радног дана од 9 - 16 часова
Информација, помоћ, савет за ваш потрошачки проблем!

ПИРОТ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Ђирила и Методија бр. 7,
10 000 Пирот
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 010 / 310-901 i 311-943,
Моб. 064 / 16-91-815
Повереник Слађана Манчић, дипл.еџ
e-mail: sladjana.mancic@pirgos.rs

ЛЕСКОВАЦ – Саветовалиште за заштиту потрошача
Седиште Саветовалишта:
Улица Војводе Мишића бр. 22
16 000 Лесковац
Радно време Саветовалишта: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Секретар саветовалишта:
Марија Марковић
Телефон 016 / 256-859
Моб. 063 / 85-80-205
Е – маил: milic.markovic@gmail.com

ПРОКУПЉЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Даринке Несторовић бр. 30
27 000 Прокупље
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 027 / 321-637, 027 / 324-731
Моб. 064 / 20-77-003
Повереник Снежана Апостоловић, еџ
Е – маил: snezaoop@krstarica.com

ВРАЊЕ – Повереништво за заштиту потрошача
Седиште повереништва:
Улица Баба Златина бр. 23
17 000 Врање
Радно време Повереништва: Сваког радног дана од 10 до 14 сати
Телефон 017 / 400-694
Моб. 063 / 43-16-54
Повереник Живко Стаменковић, дипл.еџ
Е – маил: zivkosvr@gmail.com

Издање:

Издавач:

Центар за заштиту потрошача ФОРУМ
Улица генерала Боже Јанковића 9/III
18000 Ниш
Телефон: 018 / 525 - 040
Мејл: forumnis@open.telekom.rs
Сајт: www.forum-nis.org.rs

Садржај овог часописа је искључива одговорност издавача и не одражава ставове и мишљење Европске уније

Уреднички колегијум:

Мр. Јован Јовановић
Милић Марковић
Богомил Николов

Секретар:

Јелена Ђорђевић, дипл.правник

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
659

АКТИВНИ потрошачи / главни и одговорни уредник Живота Цветковић. - 2010, бр. 1- .
- Ниш : Центар за заштиту потрошача „Форум“, 2010-. - 28 cm
ISSN 2217-3811 Активни потрошачи
COBISS.SR-ID 179280652

Делегација Европске уније у Републици Србији
У оквиру пројекта „Јачање дијалога између организација цивилног друштва Србије и ЕУ“ који финансира Европска унија